

Κοινωνία και Τρόφιμα

Ενότητα 1^η: Το μέλλον των ΤΡΟΦΙΜΩΝ είναι το μέλλον της
ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Μαρία Παρταλίδου
Τμήμα Γεωπονίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

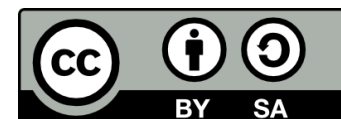

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ενότητα 1^η: Εισαγωγή.

Το μέλλον των
ΤΡΟΦΙΜΩΝ είναι
το μέλλον της
ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ.

Φωτογραφία : Μαρία Παρταλίδου, 2014.

Προκλήσεις για την παγκόσμια Ζήτηση τροφίμων ως το 2050

- Αύξηση πληθυσμού.
- Αστικοποίηση.
- Αλλαγή διατροφικών προτύπων (πιο πολύ κρέας = απαιτεί πιο πολύ ενέργεια).
- Αύξηση ατομικού εισοδήματος.
- Ανταγωνιστικές χρήσεις γης: η παραγωγή τροφίμων ανταγωνίζεται την παραγωγή βιοκαυσίμων (“Food or Fuels”).

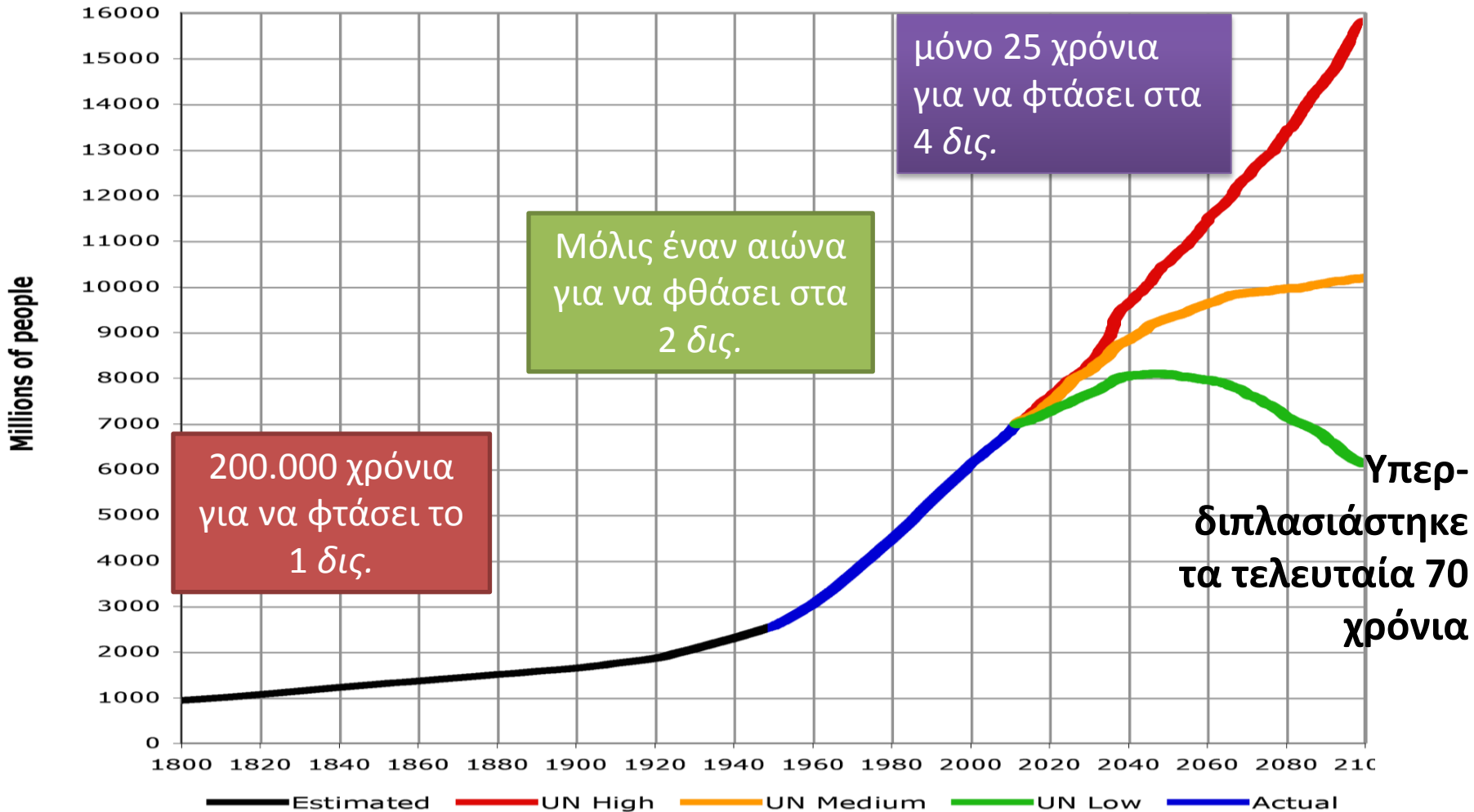

Προκλήσεις για την παγκόσμια Προσφορά τροφίμων ως το 2050

- **Αύξηση στην γεωργική γη** (Κεντρική Ασία, Λατινική Αμερική).
- **Αύξηση στην παραγωγικότητα - εντατικοποίηση:**
 - **Νερό.**
 - **Κλιματική αλλαγή:** επηρεάζει αρνητικά την παραγωγικότητα.
 - **Μείωση επενδύσεων:** μειώθηκε η έρευνα.
 - **Υψηλές τιμές ενέργειας** (πετρέλαιο για παραγωγή λιπασμάτων κλπ).

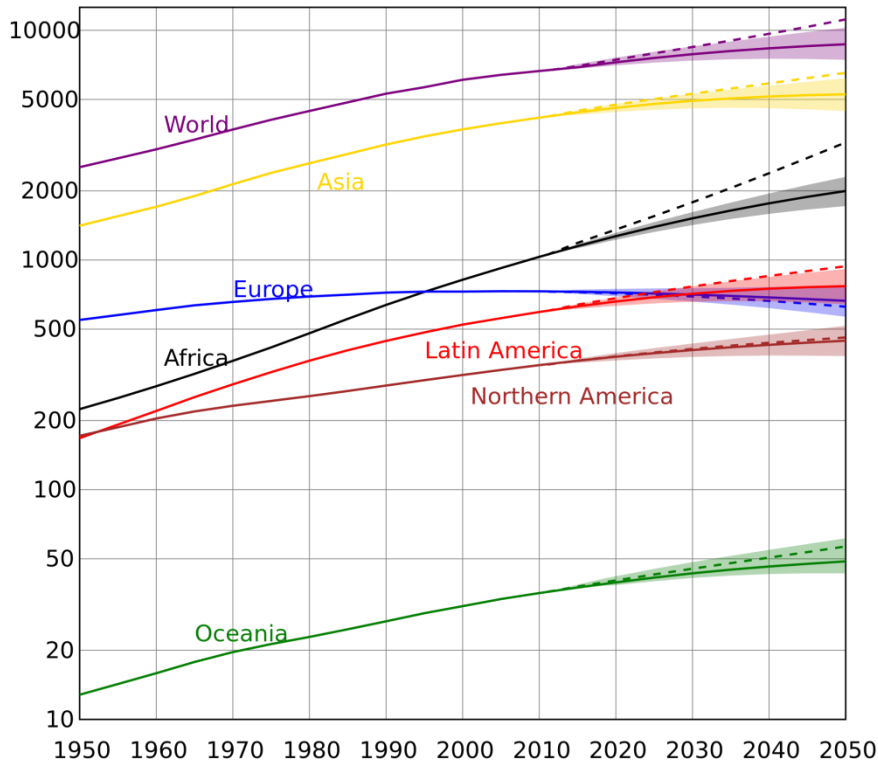
Ο πληθυσμός σημειώνει συνεχή αύξηση από τον 14^ο αιώνα

Πηγή: UN, http://en.wikipedia.org/wiki/Projections_of_population_growth

Παγκόσμιος πληθυσμός - Τάσεις

Πηγή: Wikipedia.com

Παγκόσμιος πληθυσμός :

τα επόμενα 40 χρόνια θα προστεθούν άλλα 3 δις εκατ. περίπου.

Ο πληθυσμός της γης **θα ξεπεράσει**, σύμφωνα με εκτιμήσεις, τα 10 δισεκατομμύρια το 2050.

Στον πληθυσμό των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών

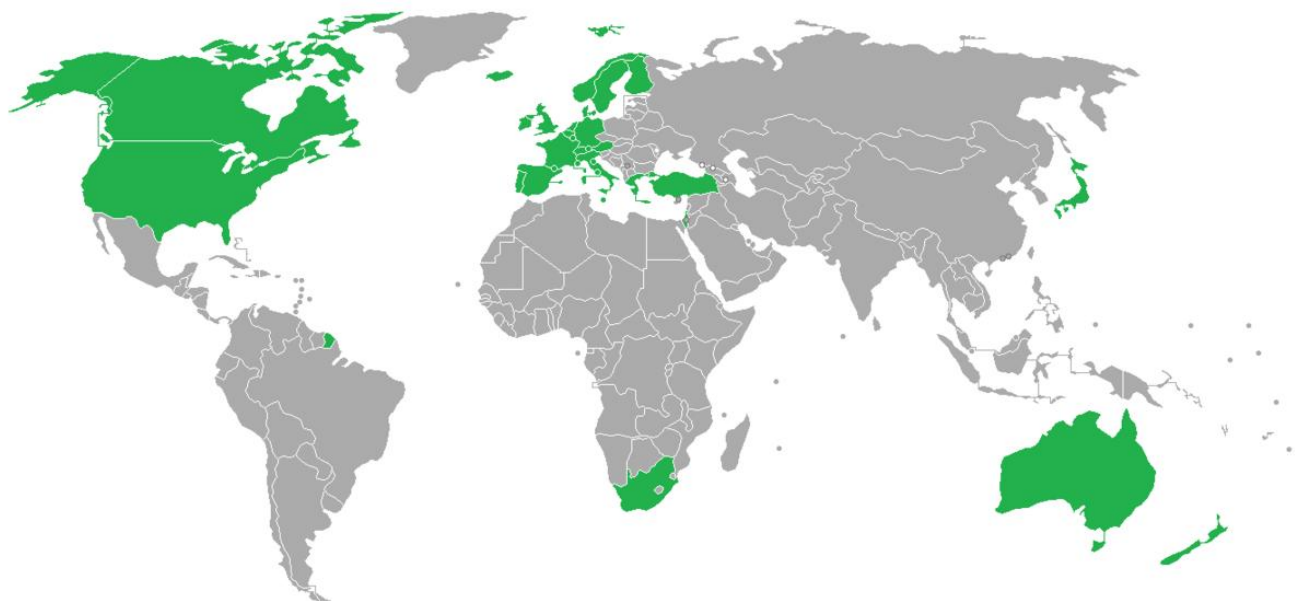
Θα οφείλεται αποκλειστικά η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού:

- Οι τρεις μεγάλες αιτίες μαζικών θανάτων του παρελθόντος (οι λιμοί, οι επιδημίες και οι πόλεμοι) έχουν περιορισθεί σημαντικά.
- Οι γυναίκες εξακολουθούν να γεννούν πολλά παιδιά (4-5 κατά μέσο όρο).
- Ο πληθυσμός τους - λαμβάνοντας υπόψη και αυτούς που πεθαίνουν- παραμένει σταθερός.

Ο πληθυσμός στον ανεπτυγμένο δυτικό κόσμο

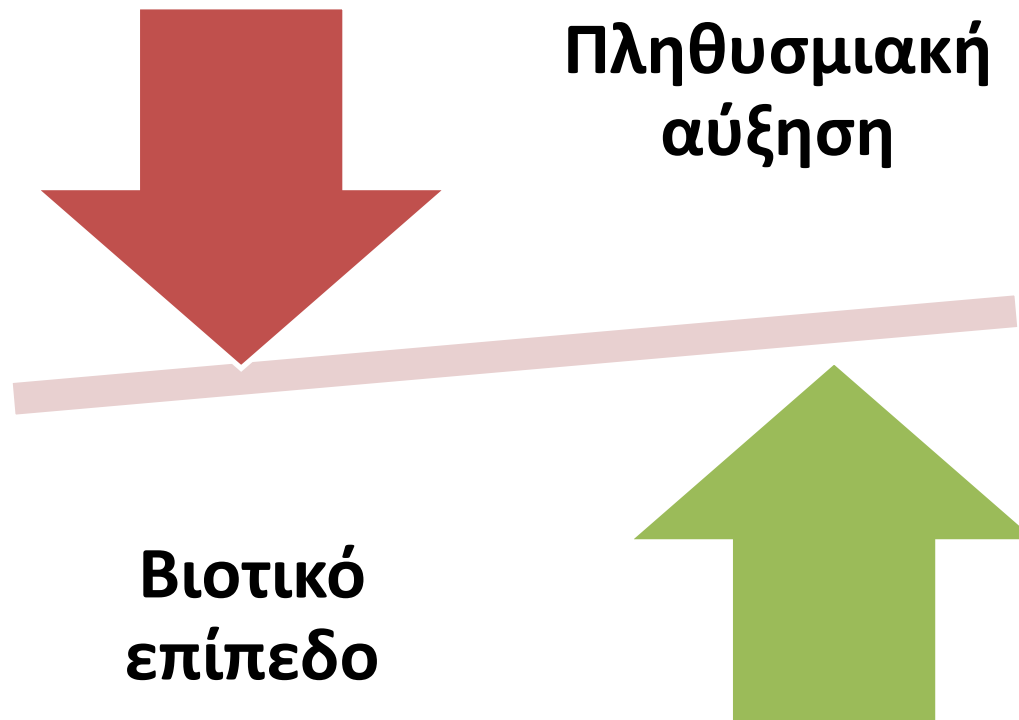
Θα μειωθεί διότι οι θάνατοι τείνουν να είναι λίγο περισσότεροι από τις γεννήσεις.

Χάρτης αναπτυγμένων χωρών. Πηγή: CIA World Factbook 2008 ([TristanPhoenix](#))

Αυτή η σχέση είναι από τα παραδοσιακά ζητήματα που μας απασχολούν

Προσεγγίσεις Πληθυσμιακής Αύξησης

«Η μόνη λύση του αιώνιου οικονομικού προβλήματος είναι η σεξουαλική αποχή»

Thomas Robert Malthus
(1766-1834)

Thomas Robert Malthus

(1766-1834)

Πηγή: [wikipedia.com](https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Malthus)

- Οι ανθρώπινοι πληθυσμοί αυξάνονται με ταχύτερο ρυθμό (**γεωμετρική πρόοδο**) από το ρυθμό παραγωγής τροφίμων (**αριθμητική πρόοδο**), ο οποίος είναι αναγκαίος για την επιβίωσή τους.
- Η ολοένα και μειούμενη αποδοτικότητα της γης, **δεν θα καταφέρει** να συντηρήσει μακροπρόθεσμα τον διαρκώς αυξανόμενο πληθυσμό της (επιτακτική ανάγκη για δημογραφικό έλεγχο).

«Δικαιώθηκε» ο Μάλθους;

- Δεν υπολόγισε τον πλήρη αντίκτυπο της βιομηχανικής επανάστασης:
 - Μηχανήματα, αρδευτικά, λιπάσματα, ζιζανιοκτόνα, υβριδικά φυτά και ζώα.
 - Νέες μέθοδοι αντισύλληψης.
- Αναβιώνει η Θεωρία του από τους Νεο-μαλθουσιανούς . Υπογραμμίζουν ότι 0,5 εκ. άνθρωποι υποφέρουν από χρόνια υποσιτισμό.

Hughes, M. και Kroehler, J.C. (2007: 613). Κοινωνιολογία. Οι Βασικές έννοιες. Εισαγωγή και Επιστ. Επιμ. Ιωσηφίδης Θ. Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα.

Το παγκόσμιο σύστημα τροφίμων είναι «προβληματικό»!

- Δεν έχουμε κατορθώσει να καλύψουμε τις διατροφικές ανάγκες μεγάλου τμήματος του πληθυσμού στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.
- **Αντίθετα:** οι αναπτυγμένες χώρες μαστίζονται από την «Επιδημία της παχυσαρκίας».

Δύο όψεις του ίδιου νομίσματος

- Η παχυσαρκία έχει διπλασιαστεί από το 1980.
- 1.4 δις ενήλικες είναι παχύσαρκοι.
- 65% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε χώρες όπου η παχυσαρκία αποτελεί την κυριότερη αιτία θανάτων.
- Πάνω από 40 εκ. παιδιά κάτω των 5 ετών είναι παχύσαρκα.

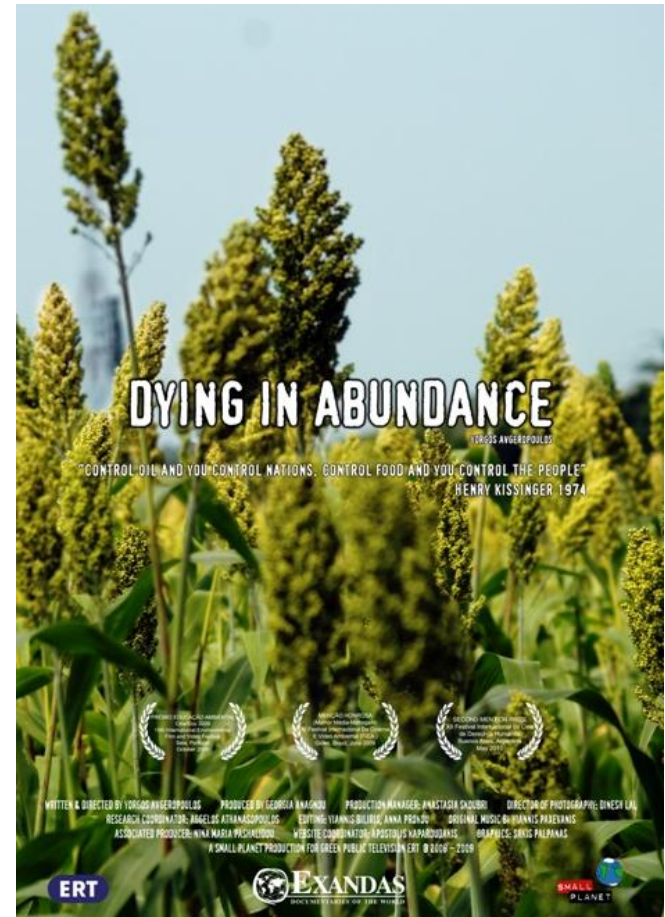
- 780 εκ.- 1,3 δις κοιμούνται νηστικοί.
- 98% είναι στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- 60% είναι γυναίκες.
- 2.6 εκ. θάνατοι παιδιών είναι κάτω των 5 ετών λόγω υποσιτισμού.
- 100 εκ. παιδιά είναι κάτω του επιθυμητού βάρους.

Πηγή: [Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας <http://www.who.int/en/>]

Σήμερα... (1)

- Στην εποχή της αφθονίας, της ανάπτυξης και της παγκοσμιοποίησης με την τεράστια αύξηση της παραγωγής αγροτικών προϊόντων, η κατάσταση έχει αλλάξει ριζικά σε βάρος των φτωχών λαών του κόσμου.

Πηγή: exandasdocumentaries.com

Σήμερα... (2)

- Στις χώρες του τρίτου κόσμου, τόσο η έλλειψη τροφίμων όσο και η κακή ποιότητα της τροφής προκαλούν πολύ σοβαρά **προβλήματα υγείας, με αποτέλεσμα ακόμη και αύξηση της θνησιμότητας.**
- Ιδιαίτερα βαρύ φόρο στην κακή διατροφή πληρώνουν οι **γυναίκες και οι νέοι.**
- Περισσότερα από **150 εκατομμύρια παιδιά κάτω των 5 ετών** πάσχουν από καθυστερημένη ανάπτυξη.

Η κατάσταση έχει αλλάξει σε θεσμικό επίπεδο...είναι μια «δομική» κρίση*

- Τα στοιχεία και οι αριθμοί γύρω από το σύστημα των τροφίμων είναι ένα χάος.
- Βαδίζουμε σε όχι τόσο σίγουρους καιρούς.
- Δεν θα μπορούμε να ταΐσουμε πληθυσμό 10 δις ανθρώπων ως το 2050.
- Οι τιμές των τροφίμων για 50 χρόνια έπεφταν - τώρα ανεβαίνουν.

(*) Καθηγητής Tim Lang. The Future of Food
<https://www.youtube.com/watch?v=SW0upTplxN4>

Τι κάνουμε αύριο:

- ✓ Χρειαζόμαστε **νέους τρόπους** να σκεφτούμε τη σχέση μας με τα τρόφιμα.
- ✓ Και **νέους τρόπους** να δράσουμε.

Αστικός Λαχανόκηπος στην καρδιά της Λισαβόνας, 2014
Φωτογραφία: Μαρία Παρταλίδου

Θεματικές Ενότητες Μαθήματος:

- Κοινωνιολογία του τροφίμου.
- Διατροφικά πρότυπα και κοινωνικές ομάδες.
- Εντοπιότητα και ιδιοτυπία τροφίμων.
- Τροφομίλια (food miles) & Τοπικά συστήματα τροφίμων
- Σπατάλη τροφίμων (Food Waste και Food loss).
- Επισιτιστική κυριαρχία (Food Sovereignty)- Κινήματα τροφίμων.
- Αστική Γεωργία (Urban Garden Allotments)

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Μαρία Παρταλίδου.
«Κοινωνία και Τρόφιμα. Εισαγωγή». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS226/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Αλεμπάκη
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014

